

però diríem que la combinació triplement repetida *ven-
gué una m. v., se presentó una m. v., dur mala volva*,
igual que el fet de haver estat portada per una forta
vintada (de xaloc), em sembla basar més fermament
aquella interpretació, que el lligam entre *volva* i *pe-
llofa* que hi troba AMAlcover; si en la seva hi havia
també quelcom de bo, fóra només secundàriament.

Detalls fonètics. *V-*, i també *b-*; en gran part es tracta d'una mera disjuntiva ortogràfica (DTo., Belv., Lab., CRos, Escrig, Llorente són de zones que no dis-
cerneixen); però en part no, car constatem *b-* bilabial
en dades de zones que no han neutralitzat; *bolva* escriuen els val. merid. MGadea i EValor, el men. Febr. Card., Montoliu registra «*bolva*: floc, copo» en el Cp. Tarr.; a Mall. potser hi ha duplictat, però amb *v-* les
dues dades de 1613 i AMAlcover; en el DAg. un cop de cada manera, però també *esvolvar* (infra) té *v-*. En
tot cas les dades medievals tenen força demostrativa si-
guin d'on siguin, i aquestes (en nombre d'onze d'atribució segura, dues d'incerta) són unànimes per a la *v-*.
I pel que fa als casos moderns de *b-*, ja sabem que *vo-*
ha passat sovint a *bo-* (vegeu els casos aplegats a
VOLDRE i *VOLAR*, que de més a més va sempre
escriu *bolar* per Busa-N., 1507). No hi ha dubte, doncs,
que la forma etimològica és *volva*. Pel que fa a la *-v-*
interna, és unànime, amb l'excepció única de CRos,
que no distingeix els dos sons.

En el timbre de la *o* l'existència d'una disjuntiva és clara i deu ser més antiga. Ja d'abans de 1950 tinc
nota d'haver sentit *bólba* a Girona (si bé també un
cop *bólba*); mentre que en cat. central és *bólba* per-
tot, Bna. i més enllà (tarr. *bólva*, Montoliu). Ja llavors
(LleuresC, 191, n. 20) anotava tots dos timbres com
a valencians (no recordo si ho indicà J. G. M.); en tot
cas CRos (1762), que distingeix sempre els dos tim-
bres amb gran cura —no deixant mai de dir «la *o* agu-
da» quan és oberta— no sols s'absté de dir això sinó
que posa a *bolbes* l'accent gràfic (´) amb què, sistemà-
ticament i sense excepcions, distingeix la *o* tancada;
Escrig, 1851, preferí l'altra, però no sense fer constar
ben explícitament que hi ha tots dos («*vólva* o
volva: copo ---»). Potser ha estat cosa progressiva des
del S. XVIII, però en tot cas avui MGadea fa constar
bólva sense contradicció.

També mallorquí *vólva* (Boll. d. Dicc. Ll. Cat. VII, 302)
i menorquí *bólva* (FebrCard.). Però en el Pallars
reapareix la tancada. Veg. la meua nota del BDC XXIII
(1935), 319. Car tant a Àreu i Tor de Vall Ferrera,
com a Farrera vaig anotar *bólba*, alterat en *bolfa* a la
Vall de Cardós, en aquesta amb timbre tancat (*bólfa*
a tots tres pobles). Del ross. no tinc més que una dada
de Calmelles, amb *ò* oberta (un poc alterada, infra).
I ja veurem que en oc. també hi ha alguna duplictat
de timbre.

Però ben mirat aquesta considerable extensió de la
ò oberta importa poc per a la indagació històrica, ha-
vent quedat demostrada (en el detalladíssim i crític
estudi meu de LleuresC, 189-195) l'amplitud del canvi
de *o* en *ò* en català, en una munió de mots on es troba
en síl·laba inicial (sobretot molts quan hi ha *-a* final);

quedà allà demostrat que s'escapen sistemàticament
d'aquest canvi els parlars de la diòcesi de Gna., i tam-
bé en majoria els de tota la zona pirinenca, mentre que
com més al Sud es va, i ja quasi sempre a la zona bar-
celonesa, hi ha *ò*, si bé en algun cas amb excepcions
valencianes. En tot cas, mentre que el canvi de *o* en *ò*
en síl·laba inicial és tan freqüent, el canvi d'una *o* eti-
mològica en *ò*, no es produeix mai (a part de *ò*). Tot,
evidentment, ens induïx, doncs, a admetre que d'en-
tre els dos timbres *vólva* i *volva*, aquest és el més an-
tic, segons la concordança de tots els indicis.

Convé completar l'aspecte semàntic amb les dades
agrícoles i modernes. Ja el DAg. recollia «*bolva* de
segon: una de las pelliculas que forman el salvado». A l'Alt
Pallars els conceptes de 'volva' i 'boll', en efecte, s'acosten o en part s'identifiquen: a Estaon fe-
ren constar que en pobles veïns deien *bólba* pel ma-
teix que ells diuen *bólfa*; i tant en aquest com en els
altres pobles de la vall de Cardós, precisaven la *bólba*
com «els residus que salten del gra en passar-lo pel
ventador»; també a Farrera i a la V. Ferrera *bólfa*
fou com a resposta a com es deia el 'boll'. Benasc «pol-
villo y hierba menuda que queda en el fondo de los
pajares, que se forma por el peso enorme de la canti-
dad acumulada encima; se aprovecha para alimento
del ganado porcino: ex. *escalda la bolba ta els llitons*
'cuece la hierba para los cerdos'» (Ferraz, 32), «*darás
la bolba a les yegües, quan tornen de beure*», «*la bol-
ba ye de molto alimento*» (Ballarín); Krüger (*Worfehn
u. Verwandtes*, p. 13 = *Misc. Alcover*, 519) precisa el
sentit de *volva* (pall. etc.) com «*die vom Wind ent-
führte Spreu*». Això ho aprofiten posant-ho en el «pa-
ller(o)»: en el ribagorçà de l'Isàvena vaig anotar «hem
anay tirant *bólba* del pallero ---» (i ja se'ls acabava:
Vilacarle, 1957).

També és ross.: en els Aspres del Rosselló m'expli-
caren que és el col·lectiu de la pel·lota dels cereals, o
sigui el boll; i, en explicar-m'ho, pronunciaren *bólfa*
(doncs, *o* oberta). Era a propòsit del nom d'una ma-
sia, Can *Bolfa*, que esmentaren repetidament, però en
aquest nom de lloc vaig notar que algun cop pronun-
ciaven *bólfa*, i altres cops *bólfa* (1960); en fi V. *esbol-
far* infra DERIV. (junt amb *esvolvar*).

Aquesta forma amb *-f-* m'ha intrigat, i algun cop he
pensat si seria de nivell etimològic, qui sap si algun
duplicat dialectològic ja cèltic o almenys celto-romà-
nic; no és sols del pobles visitats per mi en el Pall.,
perquè Krüger la recollí a Benante (també, doncs, de
la V. de Cardós), i CPol a la Vall d'Àneu, i jo en el
Ross.; en el Roergue Vayssier troba *bouólfo* en alguns
llocs (si bé entremig de sis variants, les altres en *-bo*
o altre consonantisme). I veg. després delf. *ólfa* i fins
un gc. *ofo*.

Però val més renunciar a conjetures tan arcaïques,
car és molt menys arriscat (com ja deia jo el 1935) veu-
re-hi el resultat d'una contaminació, que s'hagi anat
produint en llocs diversos (d'on el caràcter saltuari de
l'àrea d'aquest *-fa*), vist que hi ha diversos mots sinò-
nims (o quasi), proveïts de *-f-*: *clofolla*, *corfa*, oc. *cufe-
lo/culefo*.